

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.30>

УДК 336.1

*М. В. Тимошенко,
к. т. н., доцент кафедри фінансів та банківської справи,
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0288-9750>*

**ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ
БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

*М. Tymoshenko,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Finance and
Banking, SHEI "Pryazovskyi State Technical University"*

**INCREASING THE FINANCIAL STABILITY OF LOCAL BUDGETS IN
THE CONDITIONS OF A FULL-SCALE INVASION: PROBLEMS AND
PROSPECTS**

Повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації на територію України завдало значних викликів для забезпечення стабільного функціонування місцевих бюджетів. Руйнування інфраструктури, вимушене переміщення населення, порушення економічних зв'язків та скорочення підприємницької активності негативно вплинули на дохідну частину бюджетів. Водночас зросли видатки на відновлення пошкоджених об'єктів, надання допомоги постраждалим громадянам та забезпечення безперервної роботи важливих служб. У цій роботі проаналізовано основні проблеми, з

якими стикаються органи місцевого самоврядування у сфері управління муніципальними фінансами під час воєнного стану. Висвітлено перспективні напрямки підвищення фінансової стійкості місцевих бюджетів, зокрема пошук альтернативних джерел доходів, оптимізацію видатків відповідно до пріоритетних потреб громад, а також ефективне використання міжнародної допомоги та централізованої підтримки з державного бюджету.

The full-scale military invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine dealt a devastating blow to local budgets, causing a number of acute problems and challenges. The destruction of infrastructure, the shutdown of many enterprises, the forced displacement of millions of citizens led to a significant reduction in tax revenues and a narrowing of the revenue base of local budgets. At the same time, expenses for the reconstruction of damaged objects, assistance to victims, and ensuring the operation of health care, education, and communal facilities have increased sharply.

The conditions of a full-scale invasion create serious challenges for the financial stability of local budgets. The analysis of problems and prospects shows that it is necessary to take comprehensive measures to increase financial stability.

Local self-government bodies faced a difficult challenge - to ensure the continuity of providing vital services to citizens in conditions of limited financial resources. There was an urgent need to find alternative sources of income, to optimize the expenditure part, to effectively use international aid and centralized support from the state budget.

Overcoming the crisis consequences of the war for local budgets requires a comprehensive and systematic approach. It is necessary to ensure maximum transparency and accountability in the use of budget funds, strengthen financial control and the fight against corruption. It is also important to involve the public in the processes of budget planning and monitoring budget implementation to take into account the real needs of territorial communities.

At the same time, the crisis can become an impetus for reforming and modernizing the local finance system. The principles of budgetary regulation should be reviewed, innovative tools for financing local development should be introduced, territorial communities should be encouraged to find new sources of income and use existing resources effectively. Only a comprehensive approach and close cooperation between the central government, local self-government and civil society will ensure the financial stability of local budgets and create the basis for the reconstruction and further development of the territories in the post-war period.

Ключові слова: *бюджет, місцеві бюджети, фінансова стійкість, фінансова стабільність, бюджетна система*

Keywords: *budget, local budgets, financial stability, financial stability, budget system*

Вступ. Місцеві бюджети відіграють вагомую роль у забезпеченні стабільного економічного розвитку держави. Вони є фінансовим підґрунтям для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування та виконання покладених на них функцій. Збалансовані й ефективно керовані місцеві бюджети сприяють підвищенню якості життя громадян через фінансування соціальної інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, культури та інших важливих сфер на локальному рівні.

Крім того, місцеві бюджети є інструментом стимулювання економічної активності в регіонах. Вони забезпечують фінансування розвитку місцевої інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, створення сприятливого інвестиційного клімату. Це, в свою чергу, сприяє зростанню зайнятості, підвищенню доходів населення та формуванню стійкої податкової бази для поповнення як місцевих, так і державного бюджетів.

Таким чином, ефективне управління місцевими фінансами є запорукою сталого розвитку територіальних громад, забезпечення їхньої спроможності та, як наслідок, зміцнення економічного потенціалу всієї держави.

Постановка проблеми. Повномасштабне військове вторгнення російської федерації на територію України спричинило безпрецедентні виклики для забезпечення належного функціонування місцевих бюджетів. Руйнування інфраструктури, вимушене переміщення значної кількості населення, порушення економічних зв'язків і скорочення підприємницької активності – все це негативно впливає на дохідну частину місцевих бюджетів. Водночас зростають видатки на відновлення пошкоджених об'єктів, надання допомоги постраждалим громадянам і забезпечення безперервної роботи важливих служб.

В умовах воєнного стану перед органами місцевого самоврядування постає нагальна потреба знайти ефективні шляхи збереження фінансової стійкості та спроможності виконувати покладені на них функції. Це вимагає ретельного аналізу наявних ресурсів, пошуку альтернативних джерел доходів та оптимізації видатків з урахуванням пріоритетних потреб громад.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням стабільності місцевих бюджетів присвячена значна кількість наукових робіт вітчизняних авторів. Так Ватаманюк-Зелінська У.З., та Мацей К.П. досліджували фінансово-економічну базу місцевих бюджетів як запоруку стабільного регіонального розвитку. Возняк Г., та Дмитрик О. аналізували фінансову стабільність та напрями її зміцнення в контексті української ситуації, особливо в умовах війни.

Канева Т.В. та Карпенко М.Ю. досліджували роль доходів місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територій. Ломачинська І. та Чуркіна І. зосередилися на викликах, які виникають в контексті децентралізації місцевих бюджетів в Україні під час війни. Мартинова Л.Б. та Маршук Л.М. аналізували міжнародний досвід наповнення місцевих бюджетів та можливості його впровадження в Україні.

Мельник Л.М., Кондратська Н.М., та Дума В.Л. розглядали роль бюджетної безпеки в забезпеченні стабільності фінансової системи України. Мунько А.Ю. досліджував політику фінансової безпеки територіальних громад та її реалізацію.

Піхоцька О.М. та Ющик Ю.В. аналізували виконання бюджетів в період воєнного стану. Радіонов Ю.Д. досліджував роль державних фінансів у забезпеченні стабільності фінансової системи країни. Соловйов В.І. розглядавав фінансову безпеку як основоположний фактор незалежності держави.

Постановка завдання. Метою даної наукової статті систематизація проблем та перспектив забезпечення стабільності місцевих бюджетів в умовах повномасштабного вторгнення.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна система відіграє ключову роль у забезпеченні сталого економічного розвитку держави. Вона є інструментом перерозподілу фінансових ресурсів між різними сферами та рівнями управління, що дозволяє фінансувати пріоритетні напрямки видатків на освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру та інші ключові галузі. Крім того, бюджетна політика використовується для стимулювання економічної активності, підтримки підприємництва та залучення інвестицій. Ефективне функціонування бюджетної системи забезпечує макроекономічну стабільність, сприяє підвищенню добробуту населення та створює передумови для стійкого зростання національної економіки. Тому дотримання принципів збалансованості, прозорості та відповідальності при формуванні та виконанні бюджетів різних рівнів є запорукою досягнення економічних і соціальних цілей держави [10].

Місцеві бюджети є основною складовою фінансової системи, що визначає економічний розвиток конкретних територій. Вони забезпечують фінансування ключових галузей, таких як освіта, охорона здоров'я, інфраструктура та соціальні послуги. Місцеві бюджети сприяють розвитку економіки регіону, стимулюючи підприємництво та залучення інвестицій.

Вони також відображають потреби та пріоритети місцевого населення, забезпечуючи відповідні послуги та інфраструктуру. Ефективне управління місцевими бюджетами сприяє стабільності та розвитку регіону, підвищуючи якість життя мешканців та забезпечуючи рівень соціального захисту. Таким чином, місцеві бюджети є ключовим інструментом у забезпеченні сталого розвитку територій [12].

Місцеві бюджети відіграють визначальну роль у забезпеченні бюджетної стабільності держави. Вони є фінансовою основою для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування та виконання покладених на них функцій з надання суспільних послуг населенню. Збалансовані та ефективно керовані місцеві бюджети сприяють підвищенню якості життя громадян через фінансування соціальної інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, культури та інших важливих сфер на локальному рівні [14].

Крім того, місцеві бюджети є інструментом стимулювання економічної активності в регіонах. Вони забезпечують фінансування розвитку місцевої інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, створення сприятливого інвестиційного клімату. Це, в свою чергу, сприяє зростанню зайнятості, підвищенню доходів населення та формуванню стійкої податкової бази для поповнення як місцевих, так і державного бюджетів [1, 7-9, 15].

Ступінь фінансової спроможності місцевих бюджетів безпосередньо впливає на рівень децентралізації влади та можливості територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення. Тому забезпечення стабільних джерел наповнення місцевих бюджетів, зміцнення їх дохідної бази та ефективне управління видатками є важливою складовою бюджетної політики держави.

Розглянемо та проаналізуємо виконання дохідної частини місцевих бюджетів України за 2021-2023 рік (Рисунок 1).

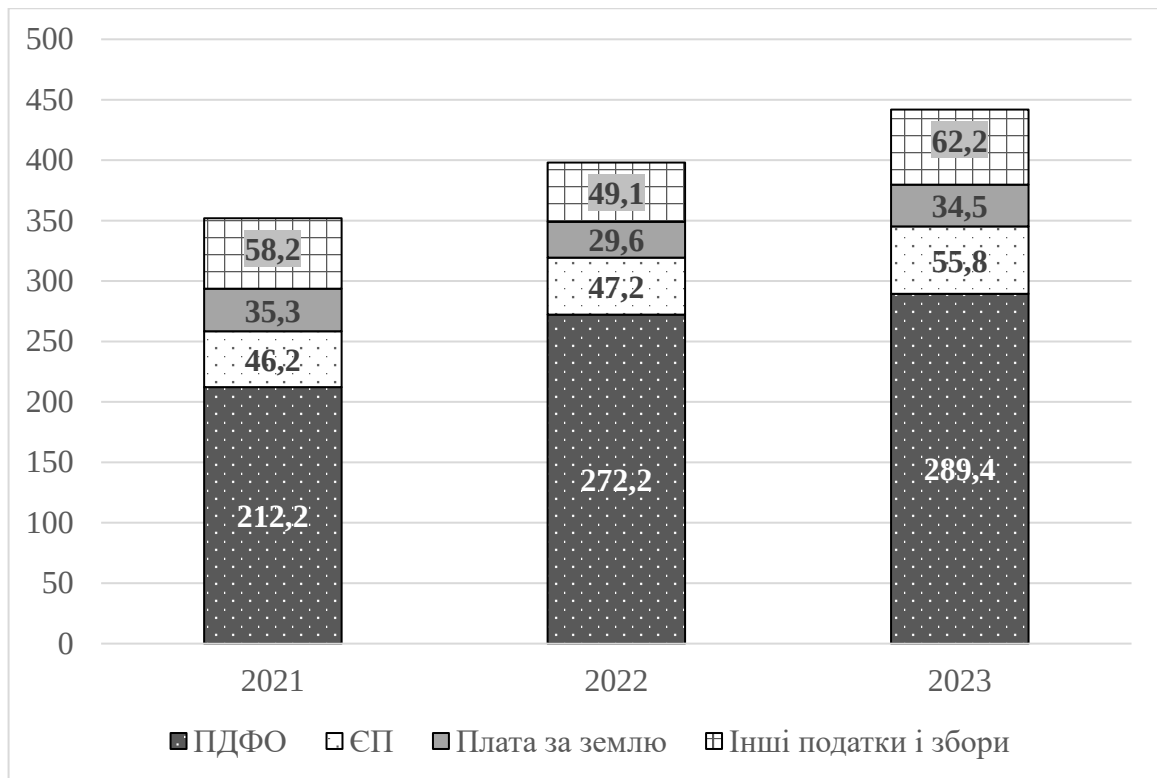

Рис. 1. Структурна динаміка доходів місцевих бюджетів у 2021-2023 роках (млрд. гривень)

Джерело: сформовано на основі [2-6].

Загалом за період із 2021 по 2023 рік доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) зросли на 25,6% або 90 млрд. гривень, з 351,9 млрд. гривень у 2021 році до 441,9 млрд. гривень у 2023 році відповідно.

В основному дане зростання було забезпечено за рахунок надходження ПДФО (який складає близько 70% доходів місцевих бюджетів). Та в меншій мірі за рахунок єдиного податку, та плати за землю.

В той же час прослідковується що у 2022 році відбулося скорочення надходжень від плати за землю та інших податків та зборів, що було обумовлено повномасштабним вторгнення рф.

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації на територію України завдало безпрецедентного удару по бюджетній та фінансовій системам нашої держави. Руйнування критичної інфраструктури,

зупинка діяльності багатьох підприємств, вимушене переміщення мільйонів громадян призвели до значного скорочення податкових надходжень та звуження дохідної бази бюджетів усіх рівнів. Водночас різко зросли видатки на оборонні потреби, відновлення зруйнованих об'єктів, допомогу постраждалим та вимушено переміщеним особам.

Бюджетний дефіцит стрімко збільшився, виникла гостра потреба в зовнішньому фінансуванні для покриття витрат. Держава змушена була зосередити зусилля на мобілізації всіх можливих ресурсів та оптимізації видатків. Місцеві бюджети також зазнали серйозних втрат через пошкодження підприємств та об'єктів інфраструктури на підконтрольних територіях. Перед органами місцевого самоврядування постало складне завдання – забезпечити безперервність надання основних послуг громадянам в умовах обмежених фінансових можливостей.

Подолання наслідків воєнної агресії для бюджетної та фінансової систем потребує колосальних зусиль, раціонального використання міжнародної допомоги та чіткої стратегії відновлення економіки.

Відповідно до дослідницької проблематики даної наукової статті розглянемо ключові проблеми підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів в умовах повномасштабного вторгнення (Рисунок 2).

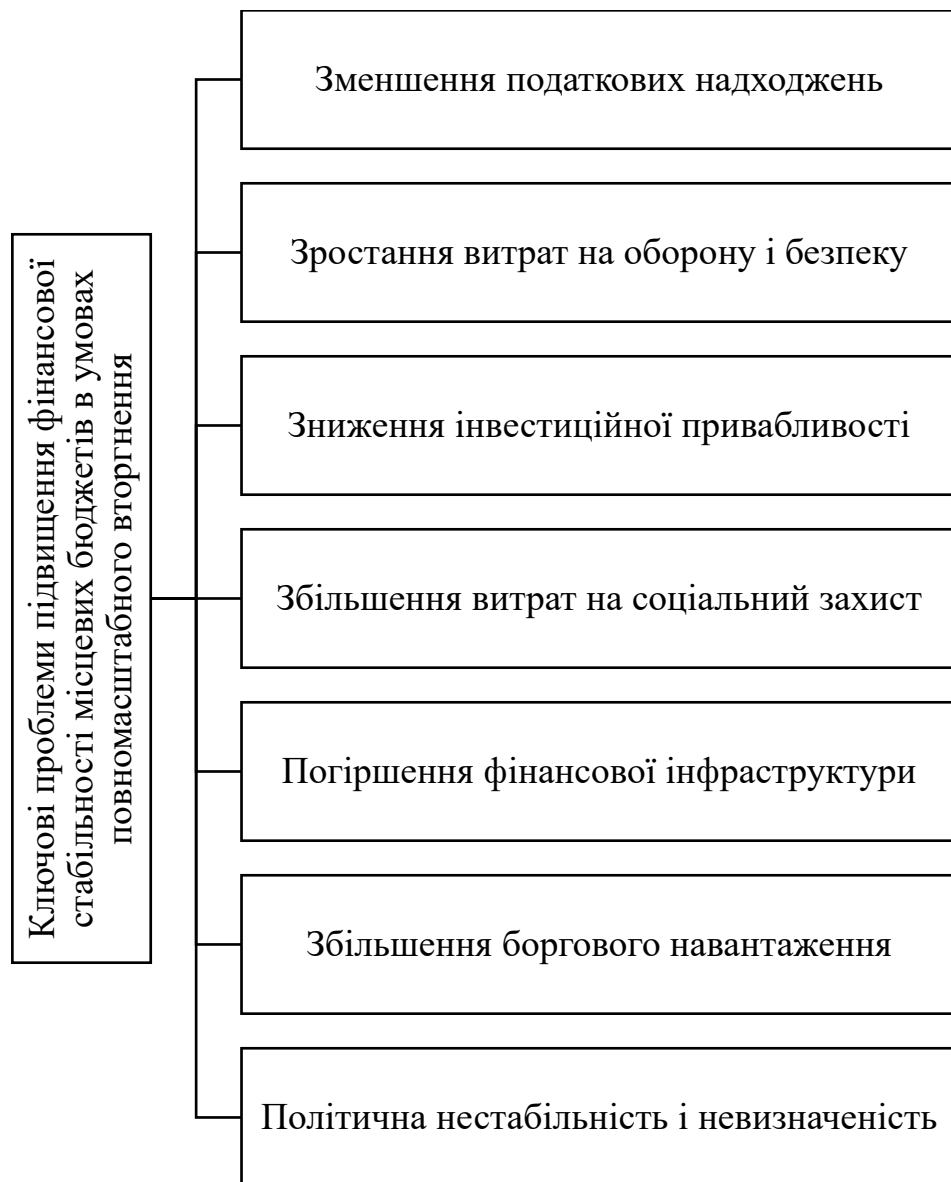

Рис. 2. Ключові проблеми підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів в умовах повномасштабного вторгнення

Джерело: побудовано автором за [1, 7-9, 11, 13].

Розглянемо більш детально наведені вищі проблеми підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів на сьогоденному етапі розвитку:

1. Зменшення податкових надходжень – конфліктна ситуація часто призводить до зниження економічної активності, що в свою чергу зменшує обсяги податкових надходжень у місцеві бюджети. Зниження споживчого

попиту та обсягів виробництва може позначитися на податкових ставках, що впливає на фінансову базу місцевих урядів.

2. Зростання витрат на оборону і безпеку – в умовах повномасштабної війни потребують значних інвестицій такі сфери як оборона та безпека. Це означає, що місцеві бюджети можуть зазнавати значних фінансових втрат через збільшення витрат на військові операції, закупівлю зброї та утримання військового персоналу.

3. Зниження інвестиційної привабливості – воєнний конфлікт на даному етапі призводить до нестабільності на ринках та недовіри серед інвесторів. Це може зменшити інвестиційний потік до регіону та знизити доходи від інших джерел, таких як іноземні інвестиції та туризм.

4. Збільшення витрат на соціальний захист – війна в значній мірі призвела до зростання потреб у соціальному захисті населення. Місцеві уряди можуть бути змушені збільшити витрати на соціальні програми, такі як допомога по безробіттю, медичне обслуговування та підтримка ветеранів й військових.

5. Погіршення фінансової інфраструктури – воєнний конфлікт може призвести до пошкодження фінансової інфраструктури регіону. Наприклад, знищення банківських систем та зменшення доступу до фінансових послуг може ускладнити збір податків та управління бюджетами.

6. Збільшення боргового навантаження – необхідність фінансування витрат на військові операції та відновлення після війни може призвести до зростання боргового навантаження місцевих урядів. Це може створити проблеми з подальшим погашенням боргу та спричинити фінансові труднощі в майбутньому.

7. Політична нестабільність і невизначеність – поточна війна призвела до політичної нестабільності та невизначеності, як на рівні світу, так і на рівні України та окремих регіонів. Це може ускладнити прийняття рішень з планування та управління фінансами, що може негативно вплинути на фінансову стабільність місцевих бюджетів.

Відповідно до дослідницької проблематики даної наукової статті, розглянемо перспективи підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів в умовах повномасштабного вторгнення (Рисунок 3).

Рис. 3. Перспективи підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів в умовах повномасштабного вторгнення

Джерело: авторська пропозиція.

Розглянемо більш детально наведені вищі проблеми підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів на сьогоденному етапі розвитку:

– диверсифікація джерел доходів – одним з ключових напрямків є розширення джерел доходів місцевих бюджетів, що може бути досягнуто за рахунок стимулювання розвитку місцевого підприємництва, розвитку туризму, а також розробки та впровадження інноваційних програм розвитку регіональної економіки;

– посилення бюджетної дисципліни – ефективний контроль за витратами та оптимізація бюджетного процесу можуть зменшити ризик надмірного збільшення державного боргу та забезпечити стабільність фінансових ресурсів. Це вимагає ретельного аналізу та моніторингу бюджетних витрат;

– реформування податкової системи – важливою складовою стратегії є впровадження прозорості та ефективної податкової політики, спрямованої на збільшення податкових надходжень та підтримку місцевого бізнесу. Може включати реформування податкових ставок, спрощення податкового адміністрування та зменшення податкового тягаря на підприємства;

– партнерство з міжнародними організаціями – співпраця з міжнародними організаціями та залучення міжнародної фінансової допомоги можуть забезпечити додаткові ресурси для відновлення та розвитку місцевої інфраструктури, є важливим для забезпечення фінансової стабільності та розвитку регіонів;

– розвиток фінансових ринків – створення розвинутих та прозорих фінансових ринків є важливим чинником для забезпечення доступу до фінансування та залучення інвестицій у регіональні проекти. Може бути досягнуто шляхом створення ефективних фінансових інструментів та розвитку фінансових послуг на місцевому рівні;

– стратегії ризик-менеджменту – розробка та впровадження стратегій ризик-менеджменту є важливим елементом для забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів в умовах непередбачуваних зовнішніх чинників, таких як вторгнення;

– підтримка міжнародного співробітництва – укріплення співробітництва з іншими країнами та регіональними організаціями є важливим для забезпечення міжнародної підтримки та допомоги у відновленні та розвитку місцевих територій, може включати обмін досвідом, технологіями та фінансовою допомогою.

В той же час слід зазначити, що починаючи із 2024 року податок на доходи фізичних осіб-військових буде зараховуватися до Державного бюджету України (замість місцевих бюджетів), з одного боку це є негативним фактором для наповнюваності місцевих бюджетів, але з іншого боку використання ПДФО військових дозволить більш ефективно використовувати кошти на оборону держави в умовах повномасштабного вторгнення. Що в свою чергу опосередковано впливає на стабільність військово-економічної ситуації в регіонах.

Висновки. Як підсумок даної наукової статті можна визначити наступне:

1. Умови повномасштабного вторгнення створюють серйозні виклики для фінансової стабільності місцевих бюджетів. Аналіз проблем та перспектив показує, що для підвищення фінансової стійкості необхідно вживати комплексних заходів.

2. Диверсифікація джерел доходів, підтримка бюджетної дисципліни, реформування податкової системи та партнерство з міжнародними організаціями є ключовими аспектами цього процесу. Розвиток фінансових ринків та стратегії ризик-менеджменту також відіграють важливу роль у забезпеченні стійкості місцевих фінансів.

3. Важливою перспективою є підтримка міжнародного співробітництва та обмін досвідом для ефективного реагування на негативні впливи вторгнення. Незважаючи на складність ситуації, при виконанні цих стратегій можливе підвищення фінансової стабільності місцевих бюджетів та забезпечення стійкого розвитку регіонів.

4. Основна мета полягає у необхідності вживання комплексу заходів для підвищення фінансової стійкості місцевих бюджетів. Важливою є координація та співпраця всіх зацікавлених сторін на рівні місцевих, національних та міжнародних рівнів. Тільки за умови спільних зусиль можна досягти значущого покращення фінансової стабільності та забезпечити ефективне функціонування місцевих бюджетів у складних умовах вторгнення.

Література

1. Ватаманюк-Зелінська, У.З., Мацей, К.П. (2023). Фінансово-економічна база місцевих бюджетів як запорука стабільного регіонального розвитку. Інноваційна економіка, (1), 71-78.
2. Виконання доходів місцевих бюджетів. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ> (дата звернення: 04.05.2024)
3. Виконання місцевих бюджетів 2021. URL: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/3719> (дата звернення: 04.05.2024)
4. Виконання місцевих бюджетів 2022. URL: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/4277> (дата звернення: 04.05.2024)
5. Виконання місцевих бюджетів 2023. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_%D0%B7%D0%B0_2023_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf (дата звернення: 04.05.2024)
6. Виконання місцевих бюджетів 2024. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D0%BA%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202024%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83.pdf> (дата звернення: 04.05.2024)

7. Возняк, Г., Дмитрик, О. (2022). Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. Світ фінансів, (2 (71)), 70-80.
8. Канева Т.В., Карпенко М.Ю. (2023). Доходи місцевих бюджетів як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку територій. *Problemy Ekonomiky*, (1), 185-191.
9. Ломачинська, І., & Чуркіна, І. (2022). Децентралізація місцевих бюджетів в Україні: виклики в період війни. *Grail of Science*, (20), 29-31.
10. Мартинова, Л. Б., & Маршук, Л. М. (2023). Міжнародний досвід наповнення місцевих бюджетів та можливості його впровадження в Україні. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2019. № 2 (62). С. 91-97.
11. Мельник Л.М., Кондратська Н.М., Дума В.Л. (2022). Роль бюджетної безпеки у забезпеченні стабільності фінансової системи України. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*, 4(100), 90-100.
12. Мунько, А. Ю. (2022). Політика фінансової безпеки територіальних громад: розробка, реалізація, оцінювання. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*, (1), 66-72.
13. Піхоцька, О. М., & Ющик, Ю. В. (2022). Аналіз виконання бюджетів в період воєнного стану. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, (35), 25-32.
14. Радіонов, Ю. Д. (2022). Державні фінанси в забезпеченні стабільності фінансової системи країни. *Економіка України*, 9, 77-98.
15. Соловійов В. І. (2011) Фінансова безпека як основоположний фактор незалежності держави. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. №3(15), 149 – 152

References

1. Vatamaniuk-Zelinska, U.Z. and Matsey, K.P. (2023), “The financial and economic base of local budgets as a guarantee of stable regional development”, *Innovaciyna ekonomika*, vol. 1, pp. 71-78.
2. Ministry of Finance of Ukraine (2024), “Implementation of local budget revenues”, available at: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetyv> (Accessed 05/04/2024).

3. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "Implementation of local budgets 2021", available at: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/3719> (Accessed 05/04/2024).
4. Ministry of Finance of Ukraine (2023), "Implementation of local budgets 2022", available at: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/4277> (Accessed 05/04/2024).
5. Ministry of Finance of Ukraine (2024), "Implementation of local budgets 2023", available at: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_%D0%B7%D0%B0_2023_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf (date of application : 04.05.2024).
6. Ministry of Finance of Ukraine (2024), "Implementation of local budgets 2024", available at: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D0%BA%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202024%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83.pdf> (Accessed 05/04/2024).
7. Vozniak, G. and Dmitryk, O. (2022), "Financial stability and ways to strengthen it: a case for Ukraine in wartime conditions", *Svit finansiv*, vol. 2 (71), pp. 70-80.
8. Kaneva, T.V. and Karpenko, M.Yu. (2023), "Revenues of local budgets as a tool for ensuring socio-economic development of territories", *Problemy Ekonomiky*, vol. 1, pp. 185-191.
9. Lomachinska, I. and Churkina, I. (2022), "Decentralization of local budgets in Ukraine: challenges during the war", *Grail of Science*, vol. 20, pp. 29-31.
10. Martinova, L.B. and Marshuk, L.M. (2023), "International experience of filling local budgets and the possibility of its implementation in Ukraine", *Regionalna biznes-ekonomika ta upravlinnya*, vol. 2 (62), pp. 91-97.
11. Melnik, L.M. Kondratska, N.M. and Duma, V.L. (2022), "The role of budgetary security in ensuring the stability of the financial system of Ukraine",

Bulletin National University of Water and Environmental Engineering, vol. 4 (100), pp. 90-100.

12. Munko, A.Yu. (2022), "Policy of financial security of territorial communities: development, implementation, evaluation", Tavriyskiy naukoviyy visnik. Seriya: Publichne upravlinnya ta administruvannya, vol. 1, pp. 66-72.

13. Pihotska, O.M. and Yushchik, Yu.V. (2022), "Analysis of implementation of budgets during martial law", Scientific notes of Lviv University of Business and Law, vol. 35, pp. 25-32.

14. Radionov, Yu.D. (2022), "State finances in ensuring the stability of the country's financial system", Ekonomika Ukrayini, vol. 9, pp. 77-98.

15. Solovyov V.I. (2011), "Financial security as a fundamental factor of state independence", Visnyk Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu, vol. 3 (15), pp. 149-152.

16. Martinova, L.B., & Marshuk, L.M. (2023). Mizhnarodniy dosvid napovnennya miscevih biudzhativ ta mozhlivosti yogo vprovadzhennya v Ukrayini. Regionalna biznes-ekonomika ta upravlinnya. 2019.№ 2 (62). S. 91-97.

17. Melnik L.M., Kondratska N.M., Duma V.L. (2022). Rol biudzhethnoyi bezpeki u zabezpechenni stabilnosti finansovoyi systemy Ukrayini. Bulletin National University of Water and Environmental Engineering, 4(100), 90-100.

18. Munko, A. Yu. (2022). Polityka finansovoyi bezpeki teritorialnih gromad: rozrobka, realizaciya, ocinyuvannya. Tavriyskiy naukoviyy visnik. Seriya: Publichne upravlinnya ta administruvannya, (1), 66-72.

19. Pihotska, O. M., & Yushchik, Yu. V. (2022). Analiz vykonannya biudzhativ v period voyennogo stanu. Scientific notes of Lviv University of Business and Law, (35), 25-32.

20. Radionov, Yu. D. (2022). Derzhavni finansi v zabezpechenni stabilnosti finansovoyi systemi krayini. Ekonomika Ukrayini, 9, 77-98.

21. Solovyov V. I. (2011) Finansova bezpeka yak osnovopolozhniy faktor nezalezhnosti derzhavi. Visnyk Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu. No.3(15), 149 – 152

Стаття надійшла до редакції 26.05.2024 р.